

Nr 68

Jordbruksutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om förbud mot dumpning av avfall i vatten, m. m. jämte motion.

I propositionen 1971: 160 har Kungl. Maj:t under återopande av utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för den 29 oktober 1971 föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen följande förslag till

- 1) lag om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
- 2) lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387).

Lagförslagen återfinns på s. 2 och 3 i propositionen.

I propositionen föreslås en lag om förbud mot dumpning av avfall i vatten. Förbudet avser dumpning från fartyg, luftfartyg och annat transportmedel inom Sveriges sjöterritorium. Förbudet gäller också det fria havet för svenska fartyg och luftfartyg. Det blir vidare förbjudet att från riket föra ut avfall som är avsett att dumpas i det fria havet. Om dumpning kan ske utan olägenhet från miljöskyddssynpunkt, kan dock Kungl. Maj:t eller myndighet som Kungl. Maj:t bestämmer medge undantag från förbudet.

I detta sammanhang har utskottet behandlat motionen 1971: 1593 av herrar Strömberg och Norrby i Åkersberga (båda fp), vari hemställts att riksdagen

dels måtte uttala a) att tillstånd eller medgivande till dumpning enligt äldre bestämmelser upphör i och med ikraftträdandet av lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten, b) att ytterligare personal ställs till berörda myndigheters förfogande för tillsyn enligt lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten,

dels i skrivelse till Kungl. Maj:t begär att Kungl. Maj:t vid kommande beslut om organisation av tillsynen enligt lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten måtte besluta att även lotsväsendet utnyttjas för tillsynsuppgifter.

Utskottet

Frågan om lagstiftning till skydd mot de utsläpp av industriavfall och annat miljöfarligt avfall som sker från fartyg i havet och andra vattenområden har under senare tid aktualiserats i olika sammanhang bl. a. i det nordiska samarbetet. I syfte att så snabbt som möjligt få till stånd regleringar som hindrar fortsatt förorening främst av Nordsjön och Nordostatlanten har man därvid i princip överenskommit att de nor-

diska länderna genom intern lagstiftning snarast möjligt och senast fr. o. m. den 1 januari 1972 skall förbjuda utsläpp från fartyg av särskilt miljöfarliga ämnen. Förbudet avses gälla internationellt vatten utan någon regional begränsning. Vid en konferens i Oslo i oktober 1971 har delegationer från tolv stater, de flesta medlemmar i den Nordostatlantiska fiskerikommissionen, i princip enat sig om ett avtalsutkast enligt vilket bl. a. sänkning av giftigt avfall förbjuds. Utkastet väntas komma att slutbehandlas år 1971. I enlighet med nyss nämnda nordiska överenskommelse har Norge redan infört ett förbud mot dumpning av vissa miljöfarliga ämnen på internationellt vatten.

Ett förslag till motsvarande reglering för Sveriges del presenteras i förevarande proposition.

I propositionen föreslås en ny lagstiftning som utgår från ett i princip generellt förbud mot dumpning. Förslaget innebär alltså en utvidgning i förhållande till den nordiska överenskommelsen enligt vilken förbudet skulle omfatta endast vissa, särskilt miljöfarliga ämnen, såsom svårnedbrytbara organiska ämnen och tungmetaller. För egen del anser departementschefen att övervägande skäl talar för att man utgår från en generell förbudsregel. En begränsning av förbudet till vissa särskilt angivna ämnen medför alltid gränsdragningsproblem och bevissvårigheter. Därtill kommer att antalet ämnen med miljöskadliga egenskaper kan antas öka. Ett begränsat förbud förutsätter någon form av specificerad förteckning över farliga ämnen, vilken tid efter annan måste kompletteras. Ett generellt förbud ger däremot myndigheterna möjlighet att pröva dumpningens miljöeffekt i det särskilda fallet. Kan dumpning ske utan olägenhet från miljöskyddssynpunkt, får myndigheterna medge undantag från förbudet.

Utskottet hälsar med tillfredsställelse det framlagda lagförslaget och ansluter sig helt till departementschefens nyss redovisade synpunkter. I likhet med departementschefen anser utskottet det angivna förslaget till lösning av förevarande spörsmål ge det mest effektiva skyddet mot dumpning av miljöfarligt avfall.

Som anförs i propositionen bör lagen om förbud mot dumpning av avfall i vatten träda i kraft den 1 januari 1972 och avse dumpning från fartyg, luftfartyg och andra transportmedel inom Sveriges sjöterritorium. Förbudet skall också gälla på det fria havet för svenska fartyg och luftfartyg. Lagen konstrueras så att den förbjuder utförsel ur landet av avfall som är avsett att dumpas i det fria havet. De problem som sammanhänger med den nedskräpning och förorening som härrör från fartygs drift — framför allt toalett- och köksavfall — övervägs för närvarande inom kommunikationsdepartementet med sikte på att proposition i ämnet skall föreläggas riksdagen nästa år. Ifrågavarande avfall omfattas därför inte av den nu föreslagna lagstiftningen.

Enligt föreliggande lagförslag ankommer det på Kungl. Maj:t att

besluta i frågan om vilken myndighet som bör ha tillsynen över efterlevnaden av den nya lagen och med stöd av lagen meddelade villkor och föreskrifter. Departementschefen förutsätter dock att han avser att föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt statens naturvårdsverk och tullverket att utöva denna tillsyn. För den regionala tillsynen anses även länsstyrelserna kunna utnyttjas.

Vissa synpunkter på frågan om tillsynen framförs i motionen 1971: 1593, vari understryks att den grundläggande förutsättningen för att den nya lagen skall bli verkställig är att tillräckliga resurser ges åt de myndigheter som har att svara för övervakning och tillsyn. Motionärerna finner det naturligt att naturvårdsverket och tullverket får uppgifter härvidlag. För att ytterligare stärka tillsynen bör emellertid enligt motionärernas mening även sjöfartsverket genom dess lotsväsende kopplas in på denna verksamhet. Om lots finns på fartyget torde överträdelser mot dumpningslagen kunna undvikas.

Utskottet har för sin del inte funnit anledning till erinran mot vad i propositionen anförts i denna fråga. Med anledning av uttalandena i motionen 1971: 1593 vill utskottet endast framhålla att det får förutsättas att Kungl. Maj:t utan särskilt påpekande från riksdagens sida kommer att vidta de åtgärder som behövs för att göra tillsynen så effektiv som möjligt. Kungl. Maj:t har därvid givetvis möjlighet att, därest så skulle befinnas påkallat, ge även andra myndigheter, t. ex. sjöfartsverket, vissa uppgifter i nu förevarande hänseende.

I förenämnda motion har riktats kritik mot att i propositionen föreslagits en övergångsbestämmelse till den nya lagen av innebörd att sådant tillstånd eller medgivande av undantag att söka tillstånd, som lämnats enligt miljöskyddslagen i fråga om utsläpp av avfall som är att anse som dumpning, skall anses som medgivande enligt den nu föreslagna lagstiftningen. Enligt motionärernas mening bör tidigare tillstånd och medgivanden upphöra i och med införandet av den nya lagen, så att en ny prövning omedelbart kan göras i den mån så erfordras. En generell omprövning i enlighet med lagen och de nya erfarenheter som vunnits om skadeverkningar genom dumpning skulle enligt motionärerna vara av mycket stort värde.

Utskottet får i anslutning härtill erinra om att den nya lagstiftningen är avsedd att träda i kraft instundande årsskifte. Det torde redan av det skälet föreligga svårigheter att i samband härmed hinna med att göra en så omfattande omprövning av tillståndsgivningen som motionärerna tänker sig. En sådan är emellertid ej heller, såvitt utskottet kan bedöma, nödvändig för att ernå det med motionen här avsedda syftet. I 3 § andra stycket av den nya lagen enligt dess i propositionen föreslagna lydelse gäller nämligen att myndighet, som lämnat medgivande till dumpning, får — om genom denna uppkommer olägenhet som ej förutsågs när medgivandet gavs — meddela föreskrift för att avhjälpa olägenhe-

ten. Enligt tredje stycket samma paragraf stadgas vidare att medgivande får återkallas om villkor eller föreskrifter åsidosätts eller om olägenhet som avses i stadgandets andra stycke ej kan avhjälpas.

Under hänvisning till vad i det föregående anförts och med förmälan att föreliggande proposition och motion i övrigt inte föranleder något särskilt uttalande från utskottets sida, hemställer utskottet

att riksdagen

1. a. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag på motionen 1971: 1593, såvitt nu är i fråga, antar vid propositionen fogat förslag till lag om förbud mot dumpning av avfall i vatten,
b. lämnar motionen 1971: 1593, såvitt i övrigt är i fråga, utan åtgärd,
2. antar vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i miljöskyddslagen (1969: 387).

Stockholm den 30 november 1971

På jordbruksutskottets vägnar

ERIC MOSSBERGER

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit: herrar Mossberger (s)*, Persson i Skänninge (s)*, Johanson i Västervik (s), Jonasson (c), Krönmark (m), fru Lindberg (s), herrar Larsson i Borrby (c), Takman (vpk), fru Thorsson (s)*, herrar Johansson i Holmgården (c)*, Berndtsson i Bokenäs (fp), fröken Andersson i Lerum (s), herr Leuchvius (m)*, fru Theorin (s) och fru Anér (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.